

Anmeldelser

Anders Holm Joensen: Waterfowl Populations in Denmark 1965 - 1973 — A Survey of the Non-breeding Populations of Ducks, Swans and Coot and their Shooting Utilization. (206 pp., 74 figurer, over 30 tabeller, samt 3 appendices). Danish Review of Game Biology, Vol. 9, no. 1. 1974. Kan købes på Vildtbiologisk Station, Kalø, 8410 Rønne, for kr. 50,00.

Af danske ornithologiske doktordisputater er der i dette århundrede skrevet omtrent en pr. årti. Denne i sig selv ret sjældne begivenhed rummer i dette tilfælde tillige en præsentation og et forsøg på bearbejdning af den hidtil mest omfattende mængde af feltdata i et enkelt fugleprojekt herhjemme.

Fra 1965 til 1973 er i 8 overvintringssæsoner indsamlet data om ialt 50 millioner ænder, svaner og Blishøns fordelt på 18.000 rapporter fra 900 forskellige lokaliteter. Projektet har været støttet af en frivillig og ulønnet arbejdskraft på flere hundrede personer (hvoraf mange medlemmer af DOF), men der er også gjort en væsentlig indsats af Holm Joensen og hans folk på Vildtbiologisk Station. Gennem et samarbejde med Flyvevåbnet har man således brugt 950 timer på flytællinger, der især har været rettet mod andefuglene på de fjerde og havlokaliteter, som ikke kan dækkes ved landtællinger. Halvdelen af flyvetiden blev i øvrigt brugt i forbindelse med de ialt 9 landsdækkende tællinger, hvor man ved kombination af land- og flytællinger søgte at skabe sig et øjebliksbillede af totalbestandene af de berørte arter i Danmark.

Den godt 200 sider tykke rapport er opdelt på 6 kapitler, der dækker følgende emner (sidetallene angivet i parentes): Optællingerne (19); jagten (33); produktionen (10); de enkelte arters status i DK (63); fortegnelse over vigtige lokaliteter (21); diskussion og konklusioner (21). Hertil kommer et 7 siders dansk resumé og et lidt større russisk, der også oversætter figur- og tabeltekster (hvad det danske resumé ikke gør). Litteraturlisten rummer kun 72 titler, hvoraf 48 er danske. Endelig sluttes fremstillingen af med 3 appendices med data for flytællingerne, totaltallene fra landstællingerne, samt en gloseliste over de anvendte fuglenavne.

Der er en mængde både ganske nye og nyttige informationer fremlagt i dette arbejde, og her vil pladsen kun tillade at fremføre nogle få eksempler.

Holm Joensen oplyser således, at vi hvert år giver plads til 1/2 million fældende havænder, hvoraf Ederfugl og Sortand udgør hovedparten. I afhandlingen får man desuden konkretiseret, at Danmark ligger meget vigtigt placeret både som rasteplass for store, gennemtrækkende andefuglebestande og som overvintringssted for især de dykænder, som

kan udnytte vore store fladevandede områder i det brakke og salte vand.

Vore ynglebestande er i europæisk sammenhæng meget betydelige for Knopsvane, Gravand og Toppet Skalleslugers vedkommende; mens vore farvande om vinteren rummer en væsentlig andel af de totale europæiske bestande af Troldand, Bjergand og Ederfugl. Optællingerne og analysemetoderne (som undlader at bruge ringmærkningsdata) giver derimod intet klart billede af totalantallet af bl.a. de svømmeænder, som passerer og raster i landet på vej til og fra deres vinterkvarterer syd og sydvest for os. Det er i denne sammenhæng tankevækkende, at der på en jagtsæson her i landet kan skydes næsten dobbelt så mange Gråænder (420.000), som der på noget tidspunkt opholder sig i landet, når der om efteråret er flest (250.000). For Skeandens vedkommende ser tallet endnu mere dramatisk ud. Af denne art har vi efter bedste skøn mindre end 500 ynglepar, men alligevel skyder vi årligt 8 - 11.000 stk. af vore egne ynglefugle samt de efterårsgæster, der raster her i et par måneder om efteråret. I denne periode overstiger Skeændernes totale antal her i landet sjældent nogle få tusinde individer, mener Holm Joensen.

Gennemgående er afhandlingen præget af en grundig og solid bearbejdning indenfor de afstukne rammer. At disse sidste så umiddelbart forekommer for snævre, er en anden sag. Efter min mening er der under bearbejdningen begået tre væsentlige undladelsessynder, nemlig 1) udeladelse af ringmærkningsdata; 2) udeladelse af økologiske data om habitatvalg og fødevalg; og 3) udeladelse af en mængde relevant, især udenlandsk litteratur.

På grund af det imponerende feltmateriales betydelige omfang er det delvis forståeligt, at forfatteren rent praktisk er vejet tilbage for det arbejde, der ville ligge i at styrke bearbejdningen med inddragelse af de ovennævnte punkter 1 og 2. Imidlertid burde han have tilladt sig at bruge den overskuelige ekstra tid, der ville medgå til at bringe det allerede foreliggende materiale ind i en lidt større sammenhæng ved at inddrage mere litteratur, end det tilsyneladende tilfældige udvalg som nu foreligger.

Væsentlige som tilføjelser forekommer i denne sammenhæng produktionsdata fra Hilden's disputats (Ann. Zool. Fenn. 1, 1964), flere af Leif Nilsson's (som faktisk har skrevet disputats om samme emne) resultater fra Sydsverige, samt flere finske undersøgelser og mere generelle artikler af bl.a. Maheo, Reichholf og Tamisier.

Det forekommer også vilkårligt at citere arbejder af Hørring og Preuss, når man samtidig udelader væsentlige artikler af Rabøl & Noer (Flora og Fauna 76, 1970) og Dalberg Petersen (DOFT 68, 1974).

Sidstnævnte bemærkninger sigter dog kun til skønhedspletter på et iøvrigt vigtigt tidsdokument om vore andefugles vilkår i den otte års periode, hvor Holm Joensen og Vildtbiologisk Station overvågede deres status.

PHM

Poul Bondesen: Kommunikation i dyreverdenen (120 sider, 74 figurer) P. Haase & Søn, København 1975. Pris kr. 48,30.

Haase's serie »Orientering«, der med den foreliggende bog af Poul Bondesen er oppe på 21 bind, behandler naturvidenskabelige emner, især inden for økologien og etologien. De etologiske emner har hidtil været forskellige dyregrupperes adfærd, men med Bondesens bog sker der en velkommen fornyelse, idet et tværgående emne tages op. Spørgsmålet om, hvordan dyr meddeler sig til hinanden, og hvad de er i stand til at meddele, er af stor interesse og bør ikke mindst være det blandt ornitologer.

Et kort indledende kapitel om kommunikationsprincippet følges af en grundig gennemgang af dyrsignaler- »sprog«, de mange forskellige former for adfærd, der er specielt udviklede til at varetage meddelelsesfunktioner. Hvor eller hvordan grænsen mellem udløsende stimuli, der stammer fra artsfæller, og egentlige signaler skal drages, er af gode grunde diskutabelt, og man accepterer derfor den afgrænsning, der er valgt af forfatteren. Duft-, syns- og lydsignaler beskrives, og der gøres rede for, hvordan og i hvilken sammenhæng de fungerer. Lydsignalerne får så afgjort den mest indgående omtale og gennemgås for hver dyregruppe. Der kan være flere gode grunde til at gøre mest ud af den lydige kommunikation. Desuden kan det ikke undre, at eksempler fra fuglenes lydkommunikation er i stort overtal i bogen som helhed; for det første er vor viden om fuglestemmer forholdsvis stor, og for det andet er bogens forfatter selv specialist på dette område. Da en bogs kvalitet i høj grad afhænger af, at forfatteren kender sit stof til bunds og selv har arbejdet med emnet, kan vi andre, og da især dette tidsskrifts læsere, kun være godt tilfredse med denne slagside mod det ornitologiske.

Redegørelsen for kommunikationen hos dyr føres gennem abers lydsignaler frem til menneskets sprogrin. Sammenligningerne mellem dyrs og menneskers kommunikation er værdifulde og meget aktuelle, men det er måske en svaghed, at fremstillingen visse steder i nogen grad bliver præget af sprogforskeres systemer og synspunkter, der nok ikke er særligt givtige for den biologiske udforskning af kommunikation. Bogen afsluttes med en analyse af forholdet mellem meddelelsers udformning og informationsmængden og et afsnit om almen informationsteori, samt en redegørelse for de typer af informationer, der hidtil er påvist i fuglenes lydsignaler.

Særdeles instruktive lyd spektrogrammer udgør en væsentlig del af illustrationsmaterialet og støtter på glimrende måde teksten, men forlaget burde have søgt for, at de i mange tilfælde meget lange figurtekster var lettere læselige. Foruden sagregister og ordliste, der nok kan være nødvendig med den rigelige anvendelse af fagudtryk, findes en ret fyldig literaturliste samt en fortegnelse over grammofonplader og bånd med dyrestemmer.

Poul Bondesens smukke bog, »Fuglesangen — en

verden af musik« fra 1960 vil være kendt af mange. I den nye bog er det meste af musikken forsvundet, men til gengæld har fuglesangen fået mere indhold på baggrund af et væld af konkrete oplysninger, og den er placeret i rette sammenhæng med dyrenes øvrige kommunikationsformer. Bogen vil være inspirerende læsning for alle ornitologer.

H. Lind

Bomholt, P. & Sørensen, J.K., (red.): Fuglelokaliteter i Vejle Amt — En beskrivelse af fuglelivet på 124 lokaliteter (108 pp., 20 sort-hvide fotos og 7 strekkort). Jelling 1975. Pris kr. 42,00.

Denne nyttige fortegnelse, som er skrevet af ialt 6 lokale fuglefolk, repræsenterer en væsentlig udvidelse af såvel data som lokaliteter i det afsnit om Vejle amt, der blev publiceret i L. Ferdinand: Større danske Fuglelokaliteter, 1. del (anmeldt i DOFT 67: 77, 1973).

Efter en generel indledning om baggrund og omfang bringes de enkelte lokalitetsgrupper fordelt efter biotopstyper, og den talmæssige fordeling fortæller en del om amtets landskabelige og biologiske indhold. Denne er følgende: Sølokaliteter (29 stk.); moselokaliteter (8 stk.); åer og ådale (20 stk.); skovlokaliteter (51 stk.); øer, strandenge, og fjorde (10 stk.); heder (2 stk.); og byer (4 stk.). Bogen afsluttes med et stednavneregister, og et par meget korte lister over anvendt litteratur. Foruden de meget smukke fotografier af landskaber og fugle (ingen redefotos — bravo!) er bogen forsynet med et pænt oversigtskort over hele amtet, samt lidt mere primitive delkort, der viser placeringerne af søer, moser, åer og skove.

Ved de enkelte lokalitetsafsnit gives der indledningsvis bl.a. en omtale af, hvordan den pågældende biotop er repræsenteret i amtet, dens historiske udvikling, dens typiske fuglefauna, samt det for amtet særpregede. Dernæst følger de enkelte lokaliteter. Her beskrives først naturforholdene mere generelt, hvorefter der gives en karakteristik af de ornitologiske undersøgelser grundighed. Dernæst følger punkterne ynglefugle, ikke ynglefugle, og bemærkninger. Under sidstnævnte overskrift er f.eks. opført trusler, evt. fredninger, litteratur, etc.

I betragtning af at arbejdet med at indsamle data til bogen først blev startet i efteråret 1973, er resultatet blevet ganske nydeligt, og der er adskillige interessante oplysninger at hente i bogen. Foruden at være ret tæt befolket og at rumme de 3 industriprægede byer i »trekant-området« samt over 200 svinende dambrug er Vejle amt også hjemsted for vort lands måske tætteste rovfuglebestand og relativt store bestande af Ravn og Bjergvipstjert. Desuden rummer amtet i vore dage Danmarks største kolonier af Skarv og Fiskehejre.

Bogen er udgivet i samarbejde med DOF, og et eventuelt overskud går til Fugleværnsfondens gode formål.

PHM

Harry Hjortå: Ud at se på fugle (164 sider, 38 fotos, 27 kort). J. Fr. Clausens Forlag, 1974. Pris hft. 48,00.

I sin bog, der bærer undertitlen Fuglelokaliteter i Danmark, skriver forfatteren i indledningen, at bogen er tænkt som hjælp til de mennesker, der gerne vil søge nye oplevelser og have et bestemt mål for søndags- eller weekendudflugten. Bogen må siges at opfylde denne målsætning. I et praktisk lommeformat gennemgår den 130 danske træk- og ynglefuglelokaliteter. Den er overskueligt opdelt i ni egnsafsnit, og herunder er de enkelte lokaliteter opdelt med beskrivelse af stedet, adgangsforhold, iagttagelsessteder og fuglelivet. Naturligvis er det nævnt, hvad der er specielt for de enkelte steder, hvilke årstider de er besøgsværdige, og ved trækstederne hvilke vindforhold der er de bedste.

En god ting er de mange detailkort over lokaliteterne. Teksten om fuglelivet er meget kortfattet, og forfatteren burde nok have udvidet denne og strøget de overflødige løse dagbogsblade fra forskellige ornitologers éndagsbesøg på lokaliteten, samt de tilfældige iagttagelser af sjældne fugle. Alt i alt en fornuftig bog at tilrettelægge udflugten efter.

OGH

Hans D. Dossenbach: Fuglenes familieliv (191 sider, 260 farvebilleder, heraf de fleste fotografier). Lademanns Forlag. Pris indb. kr. 92,00.

Der er ingen tvivl om, at denne bog er bygget op om den verdensberømte dyrefotograf Dossenbach's billeder, og det fortjener de mange virkeligt gode 'skud' også, idet de på glimrende vis illustrerer mange sider af adfæren hos fuglene, som talrige ord ikke magter tilsvarende klart. Teksten veksler mellem seriøse oplysninger, bl.a. i en oversigt over 130 af de største europæiske ynglefuglelokaliteter, i kapitlet om fuglefeldets økologiske opbygning, i de gode afsnit om forskellige arters parvælgelsesadfærd og om monogame og polygame forhold i fugleverdenen. Til andre tider unødvendigt populært opsat med overskrifter som 'Væverfuglen, stor arkitekt og hjerteknuser'. Efter læsning af Benny Génsbøls glimrende oversættelse føler man, at man har fået indblik i mange morsomme aspekter af etologien, dog uden at være gået i dybden.

OGH

Neil Arley: Fuglenes verden. På dansk ved Birthe Svensson. (48 sider; gennemillustreret med farvefotos og -tegninger). Favoritbøgerne, Borgens Forlag, 1975. Pris kr. 29,50.

Denne farvestrålende bog i stort format er en introduktion til almindelig ornithologi, ifølge forlaget især beregnet for unge mennesker over 11 år. De

mange farvebilleder, det smukke tryk og den fine papirkvalitet gør da også umiddelbart et appetitvækkende indtryk.

Bogen er en oversættelse fra engelsk, men billedmaterialet lader ane, at dens oprindelse måske snarere skal søges i Amerika. De talrige farvebilleder er gennemgående af god kvalitet, men sammensætningen af arter på de enkelte billeder er sket uden småligt hensyn til zoogeografien; f.eks. ser man Topskarv og Alk sammen med albatrosser, paradisfugle anbringes sammen med en Harpy ørn fra Sydamerika og en afrikansk turaco; Træløber og Gærdesmutte sammen med en nordamerikansk Blue Jay o.s.v.

Desværre er teksten langt fra på højde med billederne. Når man på 48 sider, hvoraf langt den største del optages af billeder, skal gennemgå så godt som alle aspekter af fuglenes liv, så må det uvægerligt blive kortfattet, også selv om emnet ikke kan forklares med få ord. Teksten bliver herved en underlig blanding af romantiske og følelsesladede formuleringer, vulgær-darwinisme og misforståelser.

Den danske oversætter har helt åbenbart ikke anvendelse af biologisk ensidig ornithologisk indsigt, og hendes engelskkundskaber er såre beskedne. At hun heller ikke kender de danske fuglenavne nævnes blot for fuldstændighedens skyld; de danske navne stammer tilsyneladende fra en ordbog.

Ideen med en tværfaglig fuglebog for de helt unge er god nok. Man må blot håbe, at forlaget næste gang finder en ordentlig tekst og en kvalificeret oversætter. Ingen af delene skulle blive svært.

BPN

Maarten Bijleveld: Birds of Prey in Europe (263 sider, 2 tavler). Macmillan Press, London & Basingstoke, 1974. Pris £ 12.50.

Forfatteren til denne vægtige bog er ansat i Verdensnaturfonden og har igennem mange år indsamlet oplysninger om rovfuglenes situation i Europa fra omkring midten af det 18. århundrede og op til i dag. Der er udført et vældigt detektivarbejde med at fremskaffe materiale fra næsten alle europæiske lande. En litteraturliste på 36 sider vidner om forfatterens grundighed, men foruden materiale hentet ad de publicerede kanaler, har forf. ført en omfangsrig korrespondance med ornithologer i mange lande.

Resultatet af dette enorme efterforskningsarbejde er en overvældende dokumentation om den nidkærhed og effektivitet, hvormed man har forfulgt rovfuglene i fortid og nutid.

Bogen er inddelt i fem kapitler. Det første handler om den direkte forfølgelse i form af nedskydning og redeplyndring. Hvert land får sit eget afsnit, men det er naturligvis noget ujævnt, hvad der findes oplyst fra de forskellige lande. Kapitlet er absolut ikke hyggelæsning. Et par eksempler: I Tyskland blev der i Nordrhein-Westfalen skudt ialt

210.520 rovfugle i perioden 1951-68; i Hessen 61.353; i Niedersachsen 50.911 i perioden 59-63. Også i Spanien har man været flittig: I årene 1954-61 blev der betalt skydepræmie for ialt 1.206 Kongeørne, 4.402 'ørne', 1.234 'unge ørne', 4.216 Vandrefalke, 989 gribbe, 234 Spurvehøge, 2.044 'falke' og 12.777 glenter/kærhøge, alt dette på otte år og altså ifølge den officielle statistik. Den østrigske vildtstatistik viser, at man så sent som 1968 nedlagde 15.654 rovfugle. Det tilsvarende tal for Tjekkoslovakiet melder om 36.500 rovfugle i året 1965. Billedet er nogenlunde lige trøstesløst fra land til land. I Danmark har vi også bidraget ganske betragteligt; i midten af 60'erne lå den danske vildtstatistik på omkring 10.000 rovfugle årligt.

Kapitel 2 handler om andre faktorer, f.eks. land-skabsforandringer, giftudlægning og naturligvis pesticiderne, som forf. dog kun ofrer 6 sider, og det er mærkeligt i betragtning af pesticidernes kolossale betydning for rovfuglernes dødelighed. På Balkan har man i stor stil udlagt årdsler forgiftede med stryknin, angiveligt til bekæmpelse af ulve. Foruden ulvene har man formået næsten totalt at udrydde Balkans gribbe og ørne. F.eks. fandt man på én uge i vinteren 63/64 ialt 60 forgiftede Havørne i Dobrudja i Rumænien.

Kapitel 3 er langt det største og behandler hver enkelt arts status i de forskellige lande. Der er tale om tilbagegang over hele linien. Kun Sort Glente er gået lidt frem visse steder, alle andre arter er gået tilbage, nogle af dem 80-90%.

Kapitel 4 omhandler jagtlovgivning vedrørende rovfugle. Danmark ligger i den pæne halvdel, alligevel er det beskæmmende at vi fortsat har en gummiparagraf der tillader nedskydning af høge og Musvåge indenfor 50 m af fasanerier o.l. Det mindste vi må forlange er at få skaden dokumenteret og den nedlagte rovfugl afleveret på f.eks. Zoologisk Museum.

Det afsluttende 5. kapitel indeholder forslag til redning af de sidste rovfugle samt tanker om deres fremtid i Europa. Efter læsning af bogen kan man nok have grund til at spørge: Har de en fremtid?

Bogen er tør og saglig og egner sig ikke til morskabslæsning. Men den er et uvurderligt kildekrift ved fremtidige fredningsplanlægninger og i det hele taget til belysning af menneskets evne til at gribe fatalt ind i naturens balance. De tal der fremlægges, er så veldokumenterede, at bogen ikke er til at komme uden om for de personer og instanser, der arbejder med miljøspørgsmål, og for den enkelte fugleelsker må den være et memento om at redde hvad reddes kan.

Prisen er helt urimelig høj. En bog så godt som uden billeder og med en så beskeden papirkvalitet burde ikke koste mere end det halve. Forlaget har derved modarbejdet bogens formål.

BPN

P. Berthold, E. Bezzel & G. Thielcke (red.): »Praktische Vogelkunde« (Empfehlungen für die Arbeit von Avifaunisten und Feldornithologen); 144 sider, mange figurer, tabeller og fotos. Kilda-Verlag, Greven 1974. Pris DM 19,20.

Bogen er en introduktion og vejledning til den fugleinteresserede, der har engageret sig så meget i sin hobby, at han eller hun er begyndt at lave sine egne undersøgelser af fuglelivet. Den er således et sidestykke til vor hjemlige »Jeg ser på fugle« (Politiken 1959), men den kræver nok lidt flere forudsætninger end denne.

Et dusin professionelle, tyske ornitologer skriver kort og præcist om de mange problemer, der er forbundet med amatørers — såvel som den professionelles — udforskning af fuglelivet, hvad enten det drejer sig om at sammenstille en artsliste, bearbejde biometriske data eller foretage komplicerede ynglebiologiske studier. Der gives råd og henvisninger for planlægningsarbejde, valg af arbejdsmetoder og teknisk udstyr og om bearbejdelsen og den skriftlige fremstilling af resultaterne. Pladsen udelukker naturligvis, at de utallige metoder, der i tidens løb er beskrevet, kan refereres, men i tilknytning til hvert enkelt kapitel gives en mængde litteraturhenvisninger til de væsentligere originalarbejder indenfor det pågældende felt.

Af bogens enkelte afsnit må fremhæves vejledningen i brug af statistiske metoder af Hans Niemeyer. Dette er på 40 sider og introducerer med en lang række eksempler de almindeligere matematiske og statistiske metoder, der med fordel kan anvendes ved en enhver kvantitativ bearbejdning af indsamlede undersøgelsesresultater. Eksemplerne er alle bygget op over ornitologisk materiale, hvilket letter forståelsen betydeligt.

Bogen kan anbefales til enhver fugleinteresseret, som er — eller gerne vil — i gang med at løse en af fugleverdens utallige gåder.

Hans Skotte Møller

Ian Newton: Finches. The Naturalist 55. (288 pp., 28 tavler, hvoraf 4 i farver, 82 tekstfigurer og tabeller). — Collins, London 1972. Pris: £ 3,00.

Forf. har med denne bog ydet et udmærket bidrag til litteraturen om de europæiske finkefugle, som han har studeret med energi og gode resultater gennem en årrække. Ud over de 18 arter, der yngler i Europa, nævnes 3 fra de Kanariske Øer, og af dem har Ørkendompappen fået et lille specialafsnit.

Efter forord og indledning omtales ædelfinkerne, Bogfinken og Kvækerfinken, og derefter alle de øvrige, som hører til irisk-gruppen. I de følgende kapitler behandles udbredelse, terrænkrav, næringsøkologi, flokdannelser, yngleforhold, fældning, træk og endelig vægt og vævsanalyser. Bag i bogen

findes en bibliografi, et personregister og et generelt sagregister. De talrige tegninger og diagrammer samt 18 skemaer, der er sat til sidst som indices, er overskuelige og særdelede lærerige. En del af tavlerne kunne den seriøse bruger måske undvære; men de er nydeligt reproduceret, og på sorttavlerne ses adskillige meget smukke fotografier. Den Skotske Korsnæb omtales som sædvanlig som en mellemform mellem Lille og Stor Korsnæb og kaldes *L. c. scotica*; men forf. synes ikke helt fremmed over for tanken om at få den overført til *L. pytyopsittacus* ved lejlighed. De er begge europæiske faunaelementer, mens Lille Korsnæb er et typisk sibirisk element i den europæiske fauna.

B. Løppenthin

Günther A.J. Schmidt und Kuno Brehm (red.): *Vogelleben zwischen Nord- und Ostsee*. (280 + 2 sider, talrige kort, tegninger og tabeller; mange fotos, enkelte i farve). Udgivet af »Vogelkundlichen Arbeitsgruppe Schleswig-Holstein«, 1975.

Bogen behandler fuglelivet i Slesvig-Holsten, d.v.s. fra den danske grænse til Hamburg-Elben-Lübeck. Den er udpræget økologisk anlagt, med gennemgang af landskabstyperne og deres fugleliv. I et langt kapitel gøres således rede for udviklingen af landskabstyperne fra forhistorisk tid og op til i dag. Det er tydeligt, at forfatterne interesserer sig stærkt for samspillet: fugle, landskab og menneske, og i gennemgangen af arterne lægges der megen vægt på at redegøre for bestandssvingninger og årsagerne til disse. Forfatterne er tydeligvis foruroliget over udviklingen, og i et afsluttende kapitel (»Et mindesmærke til erindring om forsvundne ynglefugle og til bevarelse af de tiloversblevne«) gives en oversigt over forsvundne og truede fuglearter. Antallet af ynglearter er det samme i dag som for 100 år siden, men udviklingen har som i Danmark været negativ på den måde, at det er store og iøjnefaldende arter, der er forsvundet, og små uanselige arter der er kommet til i stedet. Dog, endnu i dag er artsrigdommen god med arter som Havørn og Trane ynglede. Også Hvinanden har her, så nær Danmark, en bestand, tildels i redekasser.

I andre kapitler behandles fuglenes trækruter og samspillet vejr-træk udførligt. Bogen er smukt udstyret med mange figurer, herunder gode fotos og et kort over fuglelokaliteterne. Den er meget anbefalelsesværdig, både til den der vil kigge på fugle i Slesvig-Holsten, og til den der er interesseret i fuglebeskyttelsesproblemer.

JD

Kear, J. & Duplaix-Hall, N. (red.): *Flamingos* (246 pp., 1 farvetavle, 6 farvefotos, over 48 sort-hvide fotos, 59 tegnede figurer, 18 tabeller, talrige vignetter, samt 9 appendices). T. & A. D. Poyser, Berkhamsted 1975. Pris £ 8,00.

Hovedparten af teksten i denne smukt illustrerede og indholdsrige bog blev præsenteret som indlæg ved et internationalt Flamingosymposium ved Wildfowl Trust, Slimbridge, England, sommeren 1973

Symposiets sigte var at dække emnerne: 1. Populationer, økologi og bevarelse; 2. Flamingoer i fangenskab (med bl.a. 4 sider om Københavns zoo af Holger Poulsen); 3. Etologi og taxonomi; og 4. Fysiologi. I alt har 29 forskere bidraget med indlæg. Bogen om disse 5 arter af »ornamental birds« er med sine fortræffelige illustrationer blevet en oplevelse også for ikke-specialister. Iøvrigt rummer værket en lang række både nye og værdifulde oplysninger, som her er samlet overskueligt.

Den kendte storke-specialist, Kahl, fra Florida har givet en oversigt over antallet af flamingoer. Fordelingen er: Rød Flamingo, *Phoenicopterus ruber ruber*: 60.500; Almindelig Flamingo, *P. r. roseus*: 790.000; Chilensk Flamingo: 50.000. Sidstnævnte art har en reliktagtig udbredelse i saltøer i over 3500 meters højde i grænseområderne mellem Peru, Bolivia, Chile og Argentina.

I sit inspirerende forord til bogen beretter Sir Peter Scott om flamingo-gruppens høje geologiske alder (fra tidlig tertiær for ca. 40 millioner år siden – vor »egen« historie dækker som bekendt mindre end 1/10 af denne periode); samt om hvordan James' Flamingo først blev genfundet i 1957, efter at man sidst havde set den omkring 1880. Han fortæller desuden, at mennesket i tidligere kulturer betragtede flamingoerne som næsten magiske væsener. Disse fugle kan ses på 7000 år gamle, spanske hulemalerier – og for de gamle egyptere stod flamingohieroglyfen for farven rød. Fønikierne skal efter sigende have brugt de tørrede flamingo-skind som en gangbar handelsvare, markedsført som levninger af sagnfuglen Phønix og i bl.a. Cornwall og Nederlandene byttet for henholdsvis tin og rav. Romerne, der i højere grad klassificerede zoologien efter dens kulinariske ydelser, fandt derimod den grønsagsfarmede flamingo-tunge yderst delikat på et velassorteret middagsbord.

På baggrund af symposiets erfaringer mener Scott, at de væsentligste, aktuelle trusler mod flamingoerne i dag er følgende (efter hver er i parentes indsat de iværksatte eller planlagte modforanstaltninger): a. Indsamling til zoologiske haver og dyreparker (fangenskabsopdræt til selvforsyning); b. Indianernes jagtmæssige udnyttelse af de to sjældne, gulnæbbede arter i Sydamerika (oplysning og forbud – samt opdræt af reserve i fangenskab); c. Industriel udnyttelse af saltene på levestederne (forbud eller evt. oprettelse af alternative, »kunstige«, flamingosøer); d. Ødelæggelse af ynglepladser af lavt overflyvende fly samt nærgående turister

(oplysning, forbud, kanalisering og bevogtning); og e. Forurening af søerne (planlægning, rensning og forbud).

Denne udmærkede bog rummer virkelig mange af de informationer og erfaringer, som vi allerede nu må i gang med at indsamle om andre, fåtallige eller specialiserede fuglegrupper, hvis vi med indsigt og chance for held skal sikre også deres bevarelse under så naturlige vilkår som muligt.

PHM

Stanley Cramp, W.R.P. Bourne & David Saunders: *The Seabirds of Britain and Ireland* (287 sider, 330 kort, 4 farve- og 8 sort-hvide tavler). Collins, London, 1974. Pris £ 3.50.

Endnu engang foreligger der en fremragende bog fra England, der viser de engelske feltornithologiske undersøgelser høje kvalitet. I 1965 startedes

på initiativ af dr. Bourne en arbejdsgruppe, som interesserede sig for kyst- og havfugle (the seabird group). Denne gruppe har siden arbejdet intensivt med at undersøge hav- og kystfuglenes forekomst og levemåde.

I 1969 - 70 organiserede en gruppe optællinger af de ynglende kyst- og havfugle omkring De britiske Øer, og bogen er resultatet af denne imponerende indsats. Den er godt disponeret med kapitler om enkelte kyst- og havfugles yngleforhold, samt generelle afsnit om denne gruppes almene forhold.

Der er kort over de fleste arters udbredelse og deres koloniers størrelse. Bogen er velskrevet og kan varmt anbefales til alle, der interesserer sig for kyst- og havfugle, og for den, der arbejder med disse emner, er bogen uundværlig.

L. Ferdinand

— desuden modtaget

James Fisher & Jim Flegg: *Watching Birds*. (159 sider, 14 fotografiske tavler, mange tegninger). Revised edition. T. & A.D. Poyser, Berkhamsted, 1974.